

LBRIS | George Sbârcea  
know  
books

*Cafenea  
cu poeți și amintiri*

*Paul Editions*

1 .....	5
2 .....	7
3 .....	9
4 .....	12
5 .....	14
6 .....	16
7 .....	18
8 .....	20
9 .....	22
10 .....	25
11 .....	30
12 .....	33
13 .....	36
14 .....	39
15 .....	43
16 .....	47
17 .....	52
18 .....	58
19 .....	61
20 .....	65
21 .....	68
22 .....	71
23 .....	73
24 .....	77
25 .....	80
26 .....	83
27 .....	86
28 .....	89
29 .....	92
30 .....	94
31 .....	98
32 .....	102
33 .....	103
34 .....	106
35 .....	109

36	111
37	115
38	117
39	120
40	123
41	127
42	130
43	136
44	140
45	145
46	150
47	154
48	159
49	163
50	169
51	172
52	179
53	182
54	185
55	188
56	190
57	197
58	201
59	204
60	208
61	211
62	<b>213</b>
63	215
64	217
65	220
66	224
67	230
68	232
69	236
70	239
71	244
72	246
73	252

Primul care m-a încurajat să-mi încredințez tiparului impresiile despre oamenii întâlniți și episoadele de viață trăite a fost Ion Vinea.

Am lucrat alături de el în redacția unui ziar bucureștean, aproape cot la cot la o masă. Ne înțelegeam bine, trăiam aceleași experiențe, respiram deopotrivă aerul unei lumi, pe cale de-a apune, cu gândul la vremea ce avea să vină. Împreună străbătuserăm, cu speranța care le îngăduie captivilor să se furișeze la fereastra temniței lor ca să arunce o privire printre gratii, una dintre cele mai triste perioade din istoria noastră contemporană.

Ziarul, de fapt, ziarele - deoarece apăreau trei, ba, cu revista de duminică, patru chiar - erau proprietatea unui om violent, autoritar, înzestrat cu o inteligență scăpărătoare. El părea să citească în sufletul tuturor și să vadă, dincolo de culisele întâmplărilor, mâna regizorului care mișcă păpușile, intuind desfășurarea ulterioară a evenimentelor. Avea ochi măslinii, foarte rotunzi, și nu tocmai simetrici. Ei exprimau un veșnic neastâmpăr, îndoiala în toți și în toate. Era atâta energie într-însul, încât, în timp ce scria, stătea de vorbă cu redactorii, primea rapoartele secretarului de redacție sau îi trăgea de limbă pe demnitarii ce-l vizitau, în scopul de a le câștiga bunăvoința. Ziarul lui era o lume puternică, de care toți se temeau. Câteodată, mugetele directorului se auzeau până jos, în strada înclinată, unde apariția ultimei ediții era așteptată de o mulțime de autocamioane și de biciclete.

Vuiaau rotativele, vuia ascensorul, vuia tramvaietele pe bulevardul vecin, dar patronul își scria netulburat articolul pe mai multe coloane, primea zeci de știri, dădea telefoane, își asculta informatorii din toate sectoarele vieții publice, îi dicta dispoziții stenografului său, un fost ziarist, care renunțase la gloria semnăturii zilnice, spre a-și putea sluji patronul.

Etajele se ridicau unele peste altele, adăpostind neastâmpărul și curiozitatea unei profesiuni care, dacă nu cere întotdeauna o pregătire specială, presupune, fără doar și poate, însușiri deosebite.

La etajul cel mai de sus se afla o stație modernă de radioascultare, instalată de un inginer rus, emigrat după revoluția din 1917. El cunoștea pe dinafară semnalele tuturor agențiilor de presă de pe glob, publicând din știrile furnizate de ele buletine detaliate pentru patron, pe care Ministerul de Externe și Statul Major le consultau și ele zilnic.

Jos, la liftul mai rapid decât celelalte lifturi din oraș, păzea un oltean cu chipul smead, între două vârste. Deși purta chipiu și livrea cu fireturi, el se visa încă sub sălciile din luncile Doljului. După ce redactorii plecau și nu mai rămânea decât schimbul de noapte, alcătuit din doi sau trei reporteri și corectori supravegheați de un secretar mai în vârstă, își scotea din livrea fluierul ciobănesc și-i zicea din el doine. Ele vrăjeau între zidurile de beton farmecul zăvoaielor cu argint de lună și cânt de filomelă.

La data când Ion Vinea mă îndemna să-mi scriu aducerile-aminte, nu bănuiam să fi cunoscut destui oameni interesanți, nici să fi luat parte cu destulă atenție la evenimente, încât să pot umple cu evocarea celor trăite o carte întregă. Nici azi nu sunt pe deplin convins că toate câte am văzut și am auzit ajung spre a conferi unei scrieri memorialistice interesul pe care ea îl presupune.

Dacă mă încumet, totuși, să-mi aștern pe hârtie câteva amintiri, în dezordinea în care ele apar din retorta memoriei, o fac din cauză că, de la o anumită vârstă, trecutul începe să solicite condeiul. El ispitește la evocarea celor trăite și a oamenilor de care te-ai apropiat de-a lungul anilor, redându-le gesturile, privirea, cuvintele păstrate în însemnările răzlețe și de memoria înșelătoare.

N-am uitat cele spuse de Ion Vinea:

— După un număr de ani, drumul care duce înapoi la ceea ce a fost e presărat cu nisip de aur.

Înseamnă asta că trecutul trebuie înfrumusețat cu orice preț? Sau doar că evocările predispun la retrăirea într-un diapazon liric a trecutului?

Nu știi la ce s-a gândit Ion Vinea, când l-am întâlnit, după război, pe Calea Victoriei, într-un târziu de toamnă.

La amiază, fusese o arșiță de cuptor. Peste oraș se boltise cerul, nepătat de scama vreunui nor a verii Arhanghelilor; spre ceasurile târzii, el se făcuse transparent ca sticla. Înviorați de adierile ce băteau de către Dunăre, pornisem la braț prin Capitala care își primenea de zor chipul. Dacă un Rip van Winkle al zilelor noastre se deștepta după câțiva ani din somnul său de vrajă, nu s-ar mai fi putut descurca prin Bucureștiul renăscut: se deschidea după fiecare colț o nouă perspectivă, răsăreau peste tot aspecte inedite ale vechii cetăți a lui Bucur, se dărâma, se zidea, se schimba pretutindeni câte ceva.

Clădirea, care găzduise până deunăzi Café de la Paix – *dă Pă*, cum îi spuneau mucaliții –, își păstrase însă vechea înfățișare. Totul era aidoma ca odinioară, pereții, la fel de mohorâți, intrarea deopotrivă de îngustă, aceleași vitrine mari priveau spre Pasajul Comedia. Cu toate că dobândise o nouă denumire și nici cafenea nu mai era ca pe vremuri, clădirea rămăsese așa cum o apucasem înainte de război.

Îmbietoare, geamurile cafenelei transformate în bufet-expres ne-au ademenit la un scurt popas. Ion Vinea, care purta o beretă-bască, de culoarea alunelor, a propus să ne descoperim.

— Umblăm printre crucile unui cimitir nevăzut – făcu el. Un cimitir care acoperă o parcelă întregă din literatura, din arta și din presa noastră, de acum un deceniu-două.

Cuvintele lui treziră umbre în jur: acolo, era masa la care poposeau C. D. Mugur, Vasile Voiculescu și Vladimir Streinu. Dincolo, venea, din când în când, Al. O. Teodoreanu, cu gașca lui veșnic veselă. Alături, se instalase de două sau de trei ori, în drum către Teatrul Național, Liviu Rebreanu, cu un maldăr de ziare și reviste sub braț. Colțul din stânga, de lângă vitrină, era al lui George Calboreanu, care, între repetiții – Café de la Paix fiindu-i mai la îndemână decât vechea Capșa –, se abătea, de dragul unei

marghilomane și-a unei șuete cu Victor Ion Popa sau cu N. Kirițescu. La o masă apropiată, perora Mircea Damian, cu suita sa de tineri ziarști; sub fereastra din spate, se instala dimineața, înainte ca fumul de tutun să îngroașe aerul, actorul G. Ciprian, însoțit de Lucrezia Karnabat, o ziaristă planturoasă și demnă, ca o militantă a Armatei Salvării, cu un surâs pătimaș pe față. Cred că o dată l-am văzut la masa lui și pe Eugen Lovinescu, care nu-și părăsea decât rar și cu scopuri precise „bârlogul” din apropierea Cișmigiului, tapisat cu șiruri nesfârșite de cărți; le dădea întâlnire acolo – după ce Capșa pierduse monopolul asupra faunei artistice și literare a Capitalei – lui Zambaccian și artistului liric, Nicolae Secăreanu.

Mesele de la mijloc, unde buna-dispoziție căpăta aripi, erau ale tinerilor, pe atunci, Petru Manoliu, Dan Botta, N. Carandino, Eugen Drăguțescu, Alexandru Istrati, Ionescu Silvan, Neagu Rădulescu, Pericle Martinescu, Anișoara Odeanu, Coca Farago, Sidonia Drăgușanu, Dragoș Vrânceanu, Gaby Michailescu, Virgil Carianopol, Ion Velicu, Ovidiu Constantinescu, Ion Th. Ilea, Ernest Verzea.

Ion Vinea m-a îndemnat să scriu tot ce țin minte despre cei care se abăteau pe la cafeneaua „cu poeți”, cum i se spunea prin redacții, fără să-i uit nici pe cei care nu veneau defel acolo. „Baba Moartea dă târcoale peste tot”, spunea, „încât nu știm când va bate și la ușa noastră cu degetele ei de fum.”

— ... iar martorul nu mai poate fi audiat, fiindcă nu există comisii rogatorii pentru „dincolo”. De asta, depozițiile se fac aici și se fac cât mai este timp.

Se poate ca Ion Vinea să fi fost bântuit, în după-amiaza aceea, de toamnă, de gânduri sumbre, deoarece presimțea răul care avea să-l doboare nu peste mult. Nu l-a presimțit însă destul de intens ca să poată să facă el însuși, cât mai era timp, depozițiile la care mă îmboldea cu atâta râvnă.

Café de la Paix a avut, chiar de la deschiderea ei, în ajunul ultimului război, două categorii de clienți: una, în fața căreia patronul, Gogu Atanasache, făcea adânci temenele profesionale, odată ce aducea venituri cafenelei; alta, cu care dădea familiar mîna, deoarece nu se alegea cu mare lucru de pe urma ei. După o statistică întocmită de un mucalit, la mesele celor din a doua categorie se consuma, într-o bucuroasă uitare de sine, o singură cafea la cincisprezece sau douăzeci pahare cu apă.

Aveau de ce să facă haz unii, citind butada franțuzească: *Tous les méchants sont des bouveurs d'eau, c'est bien prouvé par le Déluge*. Butada suna și mai bine în traducerea noastră liberă: toți pârliții sunt băutori de apă, lucru bine știut încă de la taica Noe.

Ca să pătrunzi în a doua categorie, trebuia să faci parte din ceea ce se numea pe atunci *breaslă*. Să fii, așadar, actor, poet, pictor, cântăreț sau, „cel puțin”, gazetar.

Am fost promovat în rândurile breslei de *Gazeta ilustrată*, o revistă lunară din Cluj, azi uitată cu desăvârșire. Răsfoirea cu oarecare atenție a colecției ei poate convinge însă pe oricine că proprietarul și multe din articole, din cele ce i-au umplut paginile, ar fi meritat o soartă mai bună. Au publicat acolo versuri Aron Cotruș, Ion Pillat, Radu Brateș și C. S. Anderco, un tânăr poet cu sensibilități de giuvaergiu, pe lângă necunoscuți versificatori, declamați la festivalurile pompierilor; germanistul Ion Gherghel a făcut, în câteva numere, un bun și, deocamdată, singurul istoric al Operei Române din Cluj; studii și comunicări apreciate a scris Ștefan Bezdechi, profesorul de elină al Universității; s-au mai tipărit în paginile ei cercetări de etnografie, folclor și istorie, toate însoțite de clișee frumoase.

Colaboratorii s-au ivit cu duiumul, în clipa în care Petre Borteș, fondatorul și proprietarul revistei, a dat sfoară în oraș că plătește fiecare articol, poezie, recenzie sau simplă notă, oricine va fi autorul.

Era pe atunci ceva cu totul nou să primești bani pentru o

colaborare literară, care se onora cel mult cu tipărirea în revistă, dar să-i mai primești chiar la predarea manuscrisului!

Știrea i-a adus lui Borteș, în scurt timp, o mică faimă locală. *Gazeta ilustrată* era trasă pe hârtie velină, avea o mulțime de poze și se culegea de mână, cu litere frumoase și variate. Directorul ei o distribuia personal chioșcurilor și librăriilor, bătând zile în șir străzile, cu servieta doldora de exemplarele proaspăt ieșite de sub tipar. Saluta cu deferență provincială în dreapta și în stânga, făgăduia bani și solicita colaborări de la cei pe care îi întâlnea. De asta, apoi, problemele de gospodărie edilitară au făcut casă bună în paginile revistei cu portretele lui Ovidiu și Horațiu sau cu schițe monografice de sociologie, iar cronicile plastice, dramatice, muzicale și literare alternau cu versuri albe și cu bilanțuri bancare sau cu alt fel de publicitate.

Petre Borteș nu avea nici redacție și nici redactori. Își primea colaboratorii într-o boxă cu geamuri de la intrarea în tipografia clujeană, al cărei salariat era. Aere de patron însă nu știu să-și fi luat vreodată.

Nici chiar atunci când strecura două degete în buzunarul vestei, de unde scotea onorariul.

— Poftim poluțu – zicea el – cu un surâs de scuză că nu poate să dea mai mult, dar și cu speranța nemărturisită că „poluțu” ar putea să depășească așteptările multora dintre candidații la efemera glorie publicistică.

— Ooo! – făceam noi dezamăgiți.

Fața lui Petre Borteș se aprindea de bucurie, căci, insensibil la nuanțe, nu deslușea tonalitatea reală a reacției noastre.

— Așa că-i mărinimos Borteș – ne întreba, alintându-se singur. Așa că-i bun poluțu?

Adevărul este că poluțu era cât se poate de bun. Semăna, bineînțeles, mai degrabă, a bacșiș decât a onorar literar, dar era cel puțin o recompensă palpabilă pentru munca noastră de-o noapte sau mai multe. Ospătarii cafenelei New York din Piața Unirii serveau în schimbul unui pol o cutie cu zece țigări, două ouă la pahar și-un șvarț, pe deasupra, pe care îl puteai sorbi pe îndelete ceasuri la rând.

Primul din aceste șvarțuri în pahar de cristal și cafetieră de argint, comandat din cel dintâi onorar primit de la Petre

Borșeș, pentru un interviu cu Victor Papilian, l-am sorbit la masa scriitorilor, ziaristilor și artiștilor clujeni. Cei ce se instalau în jurul ei se schimbau mereu, câțiva însă puteau fi găsiți acolo aproape zilnic, la prima oră a dimineții sau la orele mici ale după-amiezei: profesorul Emil Racoviță, creatorul renumit în lumea întreagă al speologiei; părintele Septimiu Popa, care, sub pseudonimul Adelina Istrati, scria foiletoane cu duh într-un ziar local, profesorul Ion Chinezu, ocupat cu redactarea revistei *Gând românesc*, veșnic în căutare de colaboratori pentru numerele viitoare; Ion Clopoțel, directorul revistei socialiste *Societatea de mâine*; actorul și dramaturgul Zaharia Bârsan, cu lavalieră de boem și cu plete leonine albite; profesorul universitar Yves Augier, tălmăcitorul lui Creangă și al lui Sadoveanu în franceză, Peter Grimm, titularul Catedrei de engleză la Universitate, îndrăgostit de simboțiștii români, pe care îi traducea cu noroc schimbător, publicându-i în mici broșuri tipărite pe cheltuială proprie, Al. Stefanovici-Svensk, profesor la Academia Comercială, autor de pamflete, pe tema eugeniei publice, unul din precursorii mondiali ai luptei împotriva poluării; pictorul Atanasie Demian – popularul Tassy – prețuit de gândiriști și negândiriști, deopotrivă; istoricul literar Ion Breazu, admirator al lui Lucian Blaga, profesorul universitar Sextil Pușcariu, oaspete mai rar, dar prestigios, al clanului literaților din localitate; Olimpiu Boitoș, secretarul de redacție al revistei lui Ion Chinezu; dirijorul Jean Bobescu, compozitorul Augustin Bena, ziaristul Sever Stoica, poetul Emil Giurgiuca, profesorul Octavian Șireagu.

Vizitele lui Ion Agârbiceanu erau mai sporadice, ca și acelea ale poetului Teodor Murășanu, de la Turda, sau ale lui Emanoil Bucuța, care venea lunar de la București, în calitatea sa oficială deținută la Casa Școalelor.

Se abătea pe la „masa artiștilor” și poetul Emil Isac, căutând stăruitor nod în papură altora, spre a-și putea exersa înclinațiile polemice refulate, sau prozatorul Victor Papilian, împărțînd celor din jur impresiile sale despre o nouă carte citită, un nou proiect literar propriu, titlul unei noi piese propuse în repertoriul viitoarei stagiuni a Teatrului Național.

Ni se păreau din cale-afară de amuzante scurtele dueluri verbale iscate între Victor Papilian și Emil Isac, pe tema ziaristilor:

primul îi apăra cu aprindere, susținându-i printr-o argumentare ce se precipita asupra celor din jur ca o grindină; al doilea îi acuza pe mulți dintre ei de nepricepere, ba chiar de venalitate, pretinzând că „pentru ei face laptele caimac pe cuptor”.

S-a întâmplat, nu o dată, ca discuțiile de la cafenea, la care fusem admis deocamdată ca simplu „chibiț”, să se prelungească până noaptea târziu. Când ieșeam, măreția verticală a catedralei, statuia ecvestră a lui Matia Corvinul, brazii din jur, fața clădirilor din piață păreau în bătaia lunii un decor de teatru decolorat. Împrejur, semețindu-se prin noapte, muncelile și colinele orașului dădeau fundalul când în caftane de zăpadă, când sclivisite de degetele de zână ale primăverii, când ivite, parcă de foarte departe, prin negurile, ici-acolo, sfâșiate ale toamnei.

## 4

Interviul cu Victor Papilian, pentru care luasem primul meu onorar de publicist, a avut o soartă ciudată. *Habent sua fata...* A trebuit să aștepte luni de zile până să vadă lumina tiparului, și nu în revista căreia îi fusese destinat, ci în ziarul *Rampa* din București.

Bănuiesc că între Teatrul Național, al cărui director devenise în 1936 Victor Papilian, și proprietarul revistei, ale căror cheltuieli de tipografie se acopereau din contribuția publicitară a câtorva bănci, fabrici și instituții de cultură, se iscase o neînțelegere, de natură bănească. S-ar putea ca Petre Bortș să fi ezitat și fiindcă socotea prea aspră critica pe care prozatorul, omul de artă, dramaturgul și intelectualul bătaios o făcea stărilor vitrege în care se zbăteau numeroși poeți și scriitori în al patrulea deceniu.

Nu era ușor să înhami pe un om viu și veșnic în mișcare, ca Victor Papilian, la corvoada unui interviu. Era și mai greu să transcrii avalanșa de idei, însoțită de un roi de comparații, epitete, atribute și divagații, cu care își copleșea interlocutorul.

Interviul nostru a durat astfel mai bine de o lună; îl prindeam pe câteva minute când la cafenea, când după o repetiție sau între două consfătuiri cu actorii, la teatru, când pe stradă, în drum spre

clinică, unde predă anatomia cu o pasiune pe care izbutea s-o transmită spontan studenților săi. Aprins, neliniștit, cu vorba și cu pasul precipitat, abia te puteai ține după el. Când îl întrerupeai sau îi puneai vreo întrebare, te asculta absent, cu o flacără în ochi care te intimidă și îți lăsa impresia că nu te-a auzit, ba că nici nu te cunoaște.

Cu toate acestea, nu-i scăpa nimic, deoarece urmărea mai multe idei deodată. Obișnuia însă să-l amuțească pe cel cu care stătea de vorbă, ca să-l poată domina, așa cum face chirurgul care își imobilizează subiectele spre a le transforma în piese docile sub scalpel. Era un spirit cu orizonturi puțin obișnuite; romanele lui *În credința celor șapte sfeșnice* și *Fără limită*, schițele și nuvelele publicate prin revistele vremii, o asociație a scriitorilor români din provincie, cu sediul la Cluj, pe care o înființase din nimic, îl promovaseră – printr-o selecție firească – în fruntea mișcării literare locale, alături de Ion Chinezu, animator și dânsul, deși, de o cu totul altă factură.

Victor Papilian voia să facă tot ce era cu putință, împins de aspirații mai mari decât puterile proprii, pentru noi, pentru alții, pentru toți.

Despre preocupările și convingerile sale îmi vorbea înflăcăându-se mereu, repetând de mai multe ori ultimele cuvinte din frază, chemându-mă pe nume, martor în sprijinul adevărului celor ce spunea și de care părea el însuși să se îndoiască. Uneori, țâșnea dintr-însul ironia, și atunci se mai destindea. Dar clipele de destindere erau rare, deoarece Victor Papilian nu ținea să se destindă: starea sa naturală era o extraordinară tensiune a intelectului. Voia să cuprindă totul și, cum avea prea puțin răgaz pentru viață sau nu avea deloc, își sublima în ficțiuni artistice visurile, proiectele, aspirațiile nerealizate.

A fost prezent cu toți nervii la convorbirile noastre. Convorbiri? Mai degrabă, un monolog fără sfârșit, întrerupt din când în când de vreo întrebare pe care i-o puneam. Pândeia lucid clipa când o sfârșeam, ca să răspundă pe loc, fără o clipă de șovăială, deoarece, datorită rapidității gândirii, răspunsul era gata, înainte ca eu să-mi fi putut încheia fraza. Era nemulțumit de faptul că mulți scriitori din Capitală nu cunoșteau pe vremea aceea provincia și nu știau nimic despre nordul țării, care, după

spusele sale, „freamătă de o viață ardentă, ca o primăvară ce încolțește în măruntaiele pământului”. Se mândrea cu revistele transilvane, de o frumoasă ținută și de o pronunțată spiritualitate, ca *Pagini literare* de la Turda, *Gând românesc*, *Societatea de mâine* și *Transilvania* de la Cluj, *Lanuri* de la Mediaș, *Brașovul literar* și *Țara Bârsei* de la Brașov, *Sibiul literar*, *Familia*, *Cele trei Crișuri* și *Aurora* de la Oradea, *Icoane maramureșene* de la Satu Mare. Scriitorii bucureșteni nu-și dădeau osteneala să le cunoască de aproape, iar cei din provincie păcătuiau, la rândul lor, prin neîncredere față de elementele locale.

5

Victor Papilian era un actor desăvârșit. E cu neputință să nu fi nutrit în tinerețe ambiția secretă de a juca teatru. Își însoțea spusele cu gesturi și cu o mimică, de o rară mobilitate. De câte ori nu-i era pe plac ceva, își subția glasul până la scâncet. În clipa următoare, îi venea însă în minte o anecdotă, legată de cele spuse, la care atmosfera se însenina brusc.

Și-a adus aminte și de astă-dată de una:

„Mihail Sadoveanu se înapoia cu trenul de la o vânătoare. În compartiment se afla un necunoscut, care intră în vorbă cu scriitorul.

— Cum? – se minună el, aflând cu cine are de-a face. Domnia voastră sunteți chiar marele Sadoveanu?

Apoi, pe un ton confidențial:

— Și, vă rog, ce părere aveți despre unul Topârceanu, care scrie și el versuri. E ceva de capul lui?

— Topârceanu este un foarte bun scriitor și unul din poeții noștri de seamă – răspunse Sadoveanu.

— Ciudat, domnule, comentă necunoscutul, dând din cap a nedumerire, ciudat, fiindcă Topârceanu este de fel chiar din târgul meu.”

Anecdota a mai fost relatată, o reiau doar pentru că, după părerea lui Victor Papilian, ea caracteriza neîncrederea

provincialilor în talentul celor care se ridică sau încearcă să se ridice din rândurile lor. Cu ani în urmă, când el dăduse la iveală prima piesă de teatru, în cercurile literare și universitare clujene se dezlănțuise un vacarm care, la început, l-a cam speriat. A avut parte de invective și de critici defăimătoare, era întrebat stăruitor de ce nu rămâne cuminte la catedra lui, de ce se „vâră” unde n-a fost de nimeni chemat. Toate acestea, doar ca nu cumva să se mai afirme vreunul din rândurile lor.

Debitul verbal și accentul lui Victor Papilian trădau pe omul copilarit în Capitală. Era uimitor cum se socotea, cu toate acestea, legat de problemele și de aspectele culturii ardelenene. Nu m-a lăsat să isprăvesc întrebarea ce i-o pusesem. Lămurirea a urmat, instantaneu, cu mlădieri dialectale în expresie:

— Mă socot scriitor clujean și mă interesează problemele locale în gradul cel mai înalt. Romanul meu *În credința celor șapte sfeșnice* ilustrează acest crez al meu. Ce caracterizează nordul țării? Rebreanu a pus chestiunea pământului. Dar nu e numai pământul, ci mai e și extraordinara spiritualitate ce se manifestă într-o chinuitoare căutare de adevăr, dorința de schimbare a structurii sociale. Am publicat o serie de „nuvele ardelenene”, în *Revista Fundațiilor Regale*, în *Gândirea* și în alte câteva reviste din Capitală și din provincie, preocupat de frământările din partea aceasta a țării. Există, cu toate acestea, un cuvânt ce mi se pare oribil: acela de *regionalism*. Contest orice fel de izolare regională, dar îi susțin pe toți cei care afirmă că provincia trebuie stimulată, promovată, afirmată la maximum, lăsată să-și dezvolte posibilitățile latente și să-și manifeste specificul. De aici a pornit și ideea înființării unei asociații a scriitorilor din Cluj și din alte orașe ale provinciei. Nu mă îndoiesc, defel, că într-o viitoare istorie a literaturii române, activitatea pe care am desfășurat-o și o vom desfășura de acum înainte va fi pusă în lumina ce i se cuvine.

Verva stârnită a lui Victor Papilian anevoie putea fi potolită; ar fi continuat să împrăștie scânteii, dacă n-ar fi fost întrerupt brusc de salutul ceremonios al portarului clinicilor. Slujbașul cu chipiu și în livrea îi aducea aminte scriitorului că este așteptat la cursuri, în calitatea sa de titular al Catedrei de anatomie descriptivă.